

Uit FARO: de Ramp na de ramp
Hoofdstuk: 1999-2000 een valse start van wederopbouw
FARO laat me niet los

Zaterdag 11 september 1999 wordt in Eindhoven een benefietconcert - Circle of Live - georganiseerd ten bate van het Fonds Slachtofferhulp. Dit Fonds zorgt voor aanvullende financiering voor de Buro's Slachtofferhulp. Het is een openluchtconcert in een park en wordt gegeven door de gevleugelde vrienden mr. Van Vollenhoven en Louis van Dijk met verdere begeleiding. Het is een heerlijke zomeravond en er zal muziek van onder andere Gershwin worden gespeeld. Redenen genoeg dus om te gaan. Ik geniet van het concert.

Voor een studieopdracht van de opleiding SJD zoek ik in de pauze informatie over Slachtofferhulp. Het wordt al wat donkerder maar in de verte zie ik een informatiekraam. Ik schrik en wordt als een magneet naar die kraam toetrokken. Ik denk eerst dat mijn ogen mij bedriegen in de schemering want ik denk een bekende kleur rood te zien. Maar ik heb het toch goed gezien: er staan twee dames in Martinair-uniform in de informatiekraam. Mijn eerste gedachte is: 'Het is maar goed dat de heer Schröder hier niet is' want allebei de dames dragen het Martinair-hoedje niet! De heer Schröder schijnt er namelijk nogal op te staan dat de Martinair-hoedjes buiten gedragen worden. Al snel word ik overspoeld door allerlei andere, heftige emoties.

Informatie over Slachtofferhulp is er niet bij deze informatiekraam. Wel verkopen de Martinair-dames cd's van de gevleugelde vrienden. Voor alle zekerheid, om te zien of het allemaal echt is wat ik zie, koop ik ook een cd. Ik ontplof steeds meer van binnenuit. Waarom weet ik niet, maar ik moet weg! Hoe ik het ook probeer, ik kan niet meer van de muziek genieten. Ziek ben ik van de Martinair-aanblik in de informatiekraam. Over de hei fiets ik naar huis, Ik voel me machteloos, gekwetst en besmeurd door de aanwezigheid van Martinair-uniformen bij dit concert. Een concert nota bene ten behoeve van slachtoffers. Ik schrik ook van mijn eigen heftige reacties die mij nog steeds kunnen overspoelen. In de week na het concert praat ik hier veel over. Van alles komt door elkaar aan de orde, onder andere mijn gevoelens over de schaamteloosheid dat juist Martinair zich zo publiekelijk opwerpt als slachtofferbeschermer, (zorg eerst maar eens voor een behoorlijk contact met en een behoorlijke schaderegeling voor de Faro-betrokkenen!) en patserigheid waarop Martinair zijn 'goedheid' ten toon spreidt, Martinair wordt op het programmabladd zelfs bedankt!

Over al deze dingen kan ik me behoorlijk opwinden, maar ik heb nog steeds geen goede verklaring waarom ik zo diep geraakt ben. Schaamteloosheid en patserigheid komen veel meer voor, vaak merk ik dat geen eens. Als ik het al merk, moet ik er meestal gewoon om lachen. Er is dus meer aan de hand.

De verklaring blijkt heel simpel te zijn, ik moet terug naar het begin. Het begin is mijn ongeloof bij het zien op afstand van het Martinair-rood in een omgeving waar ik dat totaal niet verwachtte. Mijn schrik toen ik zag dat het echt Martinair-uniformen waren. De schaamteloosheid en patserigheid zijn voor mij dus eigenlijk maar bijzaak. Ik ben geschrokken van het zien van Martinair-uniformen. Opeens kom ik er achter waarom: Martinair-uniform, Martinair-beeldmerk, en Martinair-rood betekenen voor mij een diepe doodsangst! Door deze doodsangst sla ik zo op hol. Daarom raakt alles mij zo erg!

Door onder andere mijn gesprekken met de AMC-psychiater kom ik erachter dat deze doodsangst moet zijn ontstaan in de laatste tien minuten van onze vlucht van 21 december 1992.

Uit FARO: de Ramp na de ramp
Hoofdstuk: 1999-2000 een valse start van wederopbouw
FARO laat me niet los

Laatste tien minuten van de Faro-vlucht

In die minuten werd ik steeds angstiger door de hoogtecorrecties van het vliegtuig maar vooral door het gegier en het geratel van de linkermotor. Van binnen geloofde ik blijkbaar niet meer in een goede afloop van de vlucht, want tijdens de derde heftige correctie van het vliegtuig deed ik op de tast alvast mijn sloffen aan.

Het grootste deel van deze tijd zat ik recht tegenover de purser die inmiddels ook al was gaan zitten en haar collega's had gezegd te gaan zitten vanwege het slechte weer. De minuten voor de crash zag ik dus, in een steeds groter wordende onzekerheid, vooral een Martinair-uniform, een Martinair-beeldmerk en Martinair-rood.

‘Martinair’ is voor mij dus ‘doodsgevaar’ geworden. Het gebruik van de kleur rood versterkt dat gevoel van gevaar: de kleur rood staat op zich al voor spanning, gevaar en agressie. Ik snap nu ook waarom ik zo vaak schrik bij het zien van diverse beeldmerken: de kleur en/of vorm hiervan doen mij blijkbaar denken aan ‘Martinair’ en daarmee aan groot gevaar.

Ook snap ik nu waarom ik zo vaak moeite heb mijn geduld te bewaren wanneer ik in het bijkantoor van mijn bank ben. Ik heb al jaren niet meer het idee dat je als klant echt welkom bent aan de balie maar dat vond ik geen goede verklaring voor mijn ongeduld. Nu ‘hoorde’ ik de verklaring: dit bijkantoor maakt gebruik van een buizenpostsysteem. Ik merk nu dat het geluid hiervan erg lijkt op het gegier van de motoren in de laatste minuten voor de crash. Dus elke keer als ik de buizenpost hoor, wordt ik onbewust herinnerd aan mijn doodsangst voor de crash. Nu ik mij dat realiseer ben ik minder gespannen.

Ten slotte snap ik ook waarom in de eerste jaren na de crash veel gesprekken, ook met advocaten en controleartsen, zo slecht verliepen. Blijkbaar is het eenvoudiger om over problemen te praten waar ik over struikelde en komen de achterliggende oorzaken van waarom ik struikelde niet aan de orde. De gesprekken gingen vooral over bijzaken. De wezenlijke oorzaken, de crash en de gevolgen daarvan, bleven onbesproken. Juist advocaten en controleartsen zouden toch beter moeten weten!

Het is vreemd hoe het loopt: een leuke avond wordt een nachtmerrie die uiteindelijk duidelijkheid en voldoening geeft.